

tus in Italia ex patre Valentino, & matre Neapolitana, & educatus cum matre, & avia, & sorore patris præsumatur tempore prouisionis intellexisse, & loqui sciuisse idioma Valentinum, ex quo decem post annos à prouisione loqui, & intelligere illud sciuit, cum ex præsentis præsumatur in præteritum.

Tertius est casus huius tertij casus, materia: contingens, quando status præsens non potest concurrere cū naturali veritate antecedentis status. Hoc sanè casu ex

50 præsentis non sumitur præsumptio ad præteritum. Ita Bal. in d.l. ex persona. colum. 1. vers. aut non potest concurrere, & ibidem Bart. quem infra referam. C. de prob. Idem Bald. in d.l. si hi, qui. in fin. C. ad l. Iul. de adult. & Euerardus in d. loco à tempore ad tempus, nu. 20. vers. aut status præsens. Exemplum primum adferri solet esse

51 prudentem, & literatum est quoddam contingens, & istud non potest contingere cum veritate primi status

52 hominis: quia nemo nascitur prudens, nemo oritur literatus, cum hi habitus sint habitus acquisiti nō autem innati. l. Stichus. de leg. 3. Et propterea ex præsentis non potest sumi præsumptio ad præteritum. Et hinc est, (vt scribunt Bal. & Euerard. præcatis in locis: ac etiam Alc. in d. præsumpt. 26. num. 1. vers. sed tu) qd si Pontifex Max. mandat alicui prouideri de beneficio, si cōstituerit ipsum esse Doctorem legum, vel literis eruditum. Et si tempore quo rescriptum præsentatur appareat Doctior, vel literatus: atq̄ non præsumitur eū retrō, sicq; tēpore datæ expeditionis rescripti, ipsum fuisse talē. Quocirca nil ei prodesse potest rescriptū, nisi doceat, se eo tēpore expeditionis rescripti, talem fuisse, iuxta tex. c. si eo tempore. de rescrip. in 6. & Clem. literas, eod. tit. Est enim hæc qualitas

53 ras extrinseca, quæ non præsumitur nisi probetur. Ita scribunt gl. in c. si forte. in verbo scientiæ. de elect. in 6.

Secundum est exemplum ex Alciato in tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 28. num. 2. vers. & idem credo. & Crauetta in tract. de antiq. temp. in vlt. par. num. 5. cum

54 dixerunt, feudum nō præsumi antiquum, sed nouum: quia ex præsentis statu non præsumitur in præteritū, ex quo naturalis rerum status est, vt non sint feudales, sed libere: Qua de re infra suo loco.

Tertium exemplum potest adferri ex l. 4. ff. de prob. vbi feruus, qui hodie fugit nō præsumitur retrō fugisse, hoc est quando erat puer, vel infans. Hoc. n. contingit, quia præsens status huius ferui habet cōtrariam necessariam veritatem, nempe illā puerilem ætatē, quæ nō infert fugam. Ita declarat post Oldr. & antiquos, Bart. in d.l. ex persona. secunda lect. nu. 6. vers. exemplū. & vers. quādoque præsens status. C. de probat. Idem censuit Flor. in l. non est necesse, num. 3. vers. quæque præsens. ff. de probat.

Declaratur tñ prædicti oēs casus, in quib. præsumptio non sumitur à præsentis ad præteritum, vt intelligatur quoad veram præsumptionem, quæ transfert onus probandi in contrarium: secus verò quoad aliquam suspicionem. Ita Alciat. in d. reg. 2. præsumpt. 26. in fi. qui ait, ex qualitate negotij illam esse posse valde probabilem.

Tertiu est huius disputatiōis caput de præsumptione, quæ sumitur à tempore futuro ad alia tēpora. Quo quidem in capite distingui possunt aliquot casus.

Primus est, vt ex futuro præsumatur ad præteritum. Ita Bald. in l. 1. nu. 38. vers. si vis saluare. C. qui admittit, & Card. in Clem. exiui. §. cum verò. de verb. signific. Exemplum primum adfertur ex traditione ipsius Baldi, si filius bonorum possessionem sibi delatam diu tenuit, & possedit patre sciente & patiente, præsumptio ducitur ad præteritum; quod scilicet iam ab initio delationis pater adhibuerit consensum filio acceptandi eam. Qua de re differemus infra lib. 4. præsumpt. 97. vbi de bonorum possessione agemus.

Secundum exemplum adfert idē Bal. in d.l. 1. nu. 37. vers. & probatur sic. C. qui admitti. si fratres per decennium possederunt bona separatim, ex futuro isto tēpore, præsumitur in præteritum; quod iam ante decem illos annos bona illa diuiserint. Quam sanè traditionem vberimè explicabimus infra lib. 3. præsumpt. 75.

Tertium est exemplū in casu d. Clem. exiui. §. nos autem. vers. cum verò. de verb. sign. Cum recipitur ingrediens religionem Minoritarum, si recipietes etiam gratis oblata bona acceptant, ex actu isto futuro præsumitur, quod iam recipientes isti animum habuerint ad ipsa bona, & quòd ea de causa ingredientem receperint.

Quartum exemplū habetur apud Abbatem in c. pen. nu. 16. in fi. de frig. & malefic. cum dixit, quòd si vir non potuit post aliquod tēps à die cōtracti matrimonij coire cū vxore, præsumitur etiam in præteritum non couisse.

Temporis, vel loci diuersitas quomodo, & quando vitiet præsumptiones, ex eis ortas.

S V M M A R I V M.

1 Loci aut temporis diuersitas, non vitiat præsumptiones ex eis ortas.

2 Loci & temporis diuersitas, non vitiat attestaciones testium, quando locus, & tempus non sunt de substantia.

3 Protestaciones, & præsumptiones in effectu concludere sufficit, etsi aliqua sit in accidentalibus diuersitas.

Q V A E S T I O XXV.

Q V A E R O vige simo quinto, an diuersitas temporis, vel loci, vitiet præsumptiones, quæ ex eis ortæ sunt, quando scilicet ipsum tempus, vel ipse locus, non est de substantia actus? Et non vitiat respondit Gem. in cōsil. 59. Dubium tale est, col. 2. vers. sed ex præsumptionibus, quem sequutus est Craue. in tract. de antiq. temp. in tertia particula, quarta partis principalis, nu. 17. addu- cti ex c. si præbenda. §. ceterum. de renunc. in 6. Et ex simili, secundum Crauetam comprobatur, quod nec temporis, nec loci diuersitas vitiat attestaciones testium, quando locus, & tempus non sunt de substantia: sicuti regulariter non est in actibus successiuis, vt scribit Bart. in l. ob carmen. §. vlt. ff. de testib. Rom. consil. 30. nu. 2. Imol. in consil. 102. col. 2. Corn. in consil. 247. colum. 9. vers. dato autem sine præiudicio veritatis, lib. 2. Guido Papæ q. 544. Ruin. in cons. 9. num. 10. lib. 2. & in consil. 36. num. 5. lib. 4. Curt. lun. cons. 65. nu. 31. & Crauet. in cons. 151. col. 3. vers. est verum. Et huius sententiæ ratio est tam quoad testes, quā quoad ipsas præsumptiones, quia sufficit probationes, & præsumptiones concludere in suo effectu, & si aliqua sit diuersitas in accidentalibus, sicuti dicimus in testibus, qui satis concludenter probant, si conueniunt in effectu, quamquam non conueniant in cortice verborum. ita probat l. 3. in prin. ff. de testibus. & l. qui sententiam. vbi Bald. C. de pœnis. & respondit Alex. in consil. 118. num. 1. lib. 1. qui egregium adfert exemplum.

Præsumptio quando, & quibus casibus, præualeat proprietati sermonis.

S V M M A R I V M.

1 Sermonis proprietates præualeat præsumptæ menti secundum Bald. Alia est opinio Angeli. num. 2.

2 Verba quando omnino attendantur, coniecturata mente posthabita.

3 Verba sunt nota, eorum quæ in animo sunt, passionum.

4 Propositum in mente retentum, nil operatur.

5 Voluntas præsumpta quando præualeat proprietati sermonis.

6 Voluntatem contrahentium, quam verba potius spectari debere, quomodo accipiendum.

7 Voluntas disponentis dicitur regina, & domina, quia verbis, & proprietati sermonis dominatur.

Pe.

9 Testator non omnis scit proprie loqui, & proprijs verbis vt.

10 Disputatio quando nulla fiat de mente, sed ad verba solum recuratur.

11 Verbis reiectis, quando attendatur coniecturata voluntas.

12 Mens quando pro expressa habeatur.

13 Voluntas vt in mente retenta, quo casu nil operetur, & quando id non procedat. nu. 14. & 15.

16 Dispositio quantumuis perfecta, recipit declarationem ab ipso suo conditore.

17 Voluntatem disponentis, quando iudex interpretetur.

Q V A E S T I O XXVI.

Q V A E R O vige simo sexto, an præsumptio præualeat proprietati sermonis, vel è contra. Bald. in consil. 452. Statuto Ciuitatis Mantuæ. col. vlt. vers. ad vltimum.

1 lib. 1. respondit sermonis proprietatem præualere præsumptæ menti, quam imaginariam vocat. Angelus verò in cons. 261. Punctus est in anno, col. 3. vers. si autem nulla coniectura. respondit, quod ad indagandam testatoris voluntatem primum recurrimus ad coniecturas, nēpè ad testatoris consuetudinem, ad consuetudinem patriæ; ad affectionem, seu dilectionē, ad scripturarum vicinitatem, & similes enumeratas in l. si seruus plurium. §. vlt. de leg. 1. deinde recurrimus (ait Angel.) ad sermonis significationem. Cæterum ego hac in re, vt tota ista disputatio dilucidè explicetur, sic distinguo; atque constituo aliquot casus in multis secutus traditionem Soc. in l. in ambiguo. col. vlt. ff. de reb. dubijs.

2 Primus est casus, quōd verba ita se habent, vt nec ex propria, nec ex improbia significatione adaptari possint coniecturata menti disponentis. Hoc sanè casu verba ipsa omnino attenduntur. Ita loquitur l. nō aliter. de leg. 3. quam sic interpretati sunt Bartol. in l. in ambiguo. ff. de red. dub. & ibidem Soc. col. pen. vers. 1. conclus. & apertius secundum probat. l. si alij. ff. de usufructu re. Et hoc in casu loquitur Bald. in d. cons. 452. qui ob id dixit, aduersus hanc sermonis proprietatem nil obesse mentem testatoris imaginariam. Et idem responderunt Alex. cons. 55. nu. 8. lib. 3. & melius in cons. 139. num. 5. lib. 6. ibi. nu. 6. eiusdem opinionis recenset & Cast. in cons. 351. Præsens casus. lib. 1. & in d.l. in ambiguo. vbi etiam Soc. in quinto notab. Castrensem sequitur. Idem respondit Crau. cons. 161. num. 131. quos secutus sum in cons. 97. nu. 41. Quare voluntas illa huic proprietati repugnans nulla & inutilis redditur. Sicuti respondit præcitato loco Alex. & idem affirmarunt Soc. in l. vbi est, in quinto notab. ff. de cond. & demonst. & Crau. in cons. 188. col. 2. Eandem sententiam secutus est Iaf. in l. 3. col. 2. vers. scilicet. intelligi. C. de lib. præter. cum dixit mentem testatoris attendi, si verba saltem secundum impropiam significationem ei conuenire possunt. Ea est huius sententiæ ratio, quia verba sunt nota eorum, quæ sunt animo & passionū, l. Labeo. §. idem Tubero. ff. de supp. lega. Quare de re copiosè disserui supra. Extēditur hic casus, vt procedat etiam quando quis vellet probare aliam fuisse disponentis mentem, quæ tamē ex verbis ipsis, nec ex ipsa coniecturata dispositione colligi potest. Nam adhuc ipsi proprietati verborum standum est, reiecta mente illa extrinsecus probata. Ita docuit Soc. in d.l. in ambiguo. col. vlt. vers. oiaua conclusio. ex sententia gl. in l. Labeo. in vers. ex communi vsu. de snpp. leg. & Bal. in c. 1. de controuers. inuestitura. Ea est ratio, quia hæc dicitur quoddam propositum in mente retentum, quod nil operatur, iuxta l. quidam cum filium. de hered. instit. & declarat idem Socin. in dict. l. in ambiguo. in 5. notab. Declara hunc casum secundum Socin. in d.l. in ambiguo, col. vlt. vers. nona conclusio.

3 Secundus est casus, quando verba ex improbia saltem significatione adaptari possunt ad coniecturatam mentem disponentis: Hoc casu præsumpta hæc voluntas præualeat ipsi proprietati sermonis. Ita respondit Alex.

4 Tercius est casus, quando ex aliquibus coniecturis non constat de mente & voluntate disponentis; & verba ipsa habent significationes proprias, & improprias. Hoc sanè casu nulla est disputatio de mente ipsa, ex quo de ea non apparet ex aliquibus coniecturis & præsumptionibus. & propterea ad solam verborum significationē recurrimus. Ita verò loquitur Ang. in dict. cons. 261. col. 3. vers. si autem nulla coniectura. Et hoc in casu ipsa sola propria verborum significatio attenditur. Sic etiam intelligi, & declarari potest l. non aliter. ff. de leg. 3. quam sic vlti sunt interpretari.

5 Quartus est casus, quando verba adeo sunt ambigua & obscura, vt nullus inde certus sensus colligi possit; & ex coniecturis alijs colligitur disponentis mens, & voluntas. Hoc sanè casu, reiectis verbis attendimus eā coniecturatam voluntatem. Ita sentit Soc. in d.l. in ambiguo. col. vlt. vers. 5. conclusio fit. Cum dixit, quod quando voluntas, & mens disponentis non apparet per verba sed præsumitur, illi præsumptioni statim, quoties. §. 1. ff. de her. inst. l. cum proponeretur. de legat. 3. & l. cum auus. ff. de cond. & demonst. Et sub hoc casu comprehendendi potest & illa conclusio eiusdem Soc. in d.l. in ambiguo. colum. vlt. vers. tertia conclusio. dum scripsit, quod quando de mente non constat per verba, sed sequitur mēs ad aliud dispositum expressum: illa mens pro expressa habetur iuxta l. iam hoc iure. de vulg. Est sanè eadem conclusio hæc cum iam statim relata; cū hoc quod sequitur ad expressam, proueniat ex coniecturata mente disponentis.

6 Extenditur hic casus, vt locum habeat etiam quando illa mens coniecturata esset erronea, tolerabilis tamen; Nam ad huc illi statim. Ita Soc. in d.l. in ambiguo. col. vlt. vers. 4. est conclusio. ex l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & posth. l. vlt. C. de posth. hered. inst.

7 Quintus est casus, quando de mente & voluntate nullo modo constare potest, nec ex verbis, nec ex coniecturis. Hoc sanè casu præsumitur hæc voluntas vt in mente retenta & ideo nil operatur, l. quidam cum filium. ff. de hered. inst. vbi Bald. & Imola declarat Soc. in d.l. in ambiguo. in quinto notab. de reb. dub. quo loci recenset Cast. in cons. 185. Supra scriptus egregius consultor, nu. 2. lib. 2. Ita idem Cast. in consil. 351. Præsens casus, lib. 2. qui respondit, quod si pater substituit filio, si decesserit sine filijs masculis, si decesserit, solummodo cum feminis non excluditur substitutus, quandoquidem quoad feminas nil penitus à testatore dispositum fuit. Et Castren-

8 Sextus est casus, quando disponentis voluntas dicitur regina, & domina, quia verbis, & proprietati sermonis dominatur.

9 Septimus est casus, quando disponentis voluntas dicitur regina, & domina, quia verbis, & proprietati sermonis dominatur.

10 Octavus est casus, quando disponentis voluntas dicitur regina, & domina, quia verbis, & proprietati sermonis dominatur.

11 Nonus est casus, quando disponentis voluntas dicitur regina, & domina, quia verbis, & proprietati sermonis dominatur.

12 Decimus est casus, quando disponentis voluntas dicitur regina, & domina, quia verbis, & proprietati sermonis dominatur.

13 Undecimus est casus, quando disponentis voluntas dicitur regina, & domina, quia verbis, & proprietati sermonis dominatur.